

HỒ SƠ TÁC PHẨM DỰ THI
LIÊN HOAN PHÁT THANH TOÀN QUỐC LẦN THỨ XVI – 2024

1. Tác phẩm:

- Tên tác phẩm: Quy hoạch hay Phá rừng? (gồm 2 kỳ)
- Thể loại: Phóng sự
- Thời lượng: 12 phút 29 giây
Trong đó: Bài 1: Chông quy hoạch, treo quyền lợi
(Thời gian từ: 0 phút đến 6 phút 29)
Bài 2: Chông lấn đất rừng: Ai làm sai, người đó phải khắc phục
(Thời gian từ: 6 phút 33 đến 12 phút 29)
- Thời gian phát sóng: ngày 18 và 19 tháng 4 năm 2024

2. Tác giả:

- Tên tác giả, nhóm tác giả: Hoàng Thị Ngọc Ánh, Lê Thị Thanh Duyên, Bùi Thị Mai Liên
- Đơn vị: Trung tâm Phát thanh – Đài PTTH Hà Nội
- Địa chỉ đơn vị: số 5 Huỳnh Thúc Kháng – Đống Đa – Hà Nội
- Điện thoại liên hệ: 0902211998
- Email: ngocanhhtv@gmail.com

3. Thông tin trên bằng khen:

Ban Tổ chức đề nghị các đơn vị cung cấp chính xác, đầy đủ các nội dung sau để in bằng khen và các xác nhận khác:

- Tên tác phẩm: QUY HOẠCH HAY PHÁ RỪNG?
- Tên tác giả, nhóm thực hiện: Ngọc Ánh, Thanh Duyên, Mai Liên

* Trong trường hợp các đơn vị cung cấp thông tin không chính xác, đầy đủ, Ban Tổ chức sẽ không xác nhận lại bằng khen.

KT. TỔNG GIÁM ĐỐC
PHÓ TỔNG GIÁM ĐỐC

Nguyễn Tiến Dũng

Kính gửi: *Hội đồng Liên hoan phát thanh toàn quốc lần thứ XVI năm 2024*

Giá trị kinh tế và vai trò của rừng trong bảo vệ môi trường, giảm nhẹ thiệt hại thiên tai đã được khẳng định. Tuy nhiên, do lịch sử để lại, cụ thể là công tác quy hoạch rừng bị chồng lấn với đất sản xuất, đất ở của người dân. Hiện nay, tuy chưa dẫn đến những xung đột gay gắt nhưng hiện tượng chồng lấn được coi là một thách thức lớn đang cản trở việc thực hiện có hiệu quả các mục tiêu quản lý, bảo vệ rừng và bảo tồn đa dạng sinh học ; cũng như ảnh hưởng đến sinh kế của người dân địa phương do hạn chế các quyền và cơ hội tiếp cận, sử dụng và hưởng lợi từ tài nguyên rừng và đất rừng trong phạm vi ranh giới các khu rừng. Nếu tình trạng này vẫn tiếp diễn mà không được giải quyết triệt để, một kịch bản xấu có thể xảy ra khi người dân mất sinh kế, rừng có thể bị tàn phá, trong khi các cơ quan chức năng, đặc biệt là chính quyền địa phương “lúng túng” trong công tác quản lý mà Nhà nước giao phó.

Nhóm phóng viên Đài Phát thanh – Truyền hình Hà Nội thực hiện loạt bài **“Quy hoạch hay Phá rừng?”**, nhằm phân tích, làm rõ những tác động và hệ lụy của thực trạng này. Cùng với đó phân tích các quy định và cả quá trình thực hiện quy hoạch, phát triển rừng nhằm phát lộ những giải pháp phù hợp trước mắt phân nào giúp giải quyết những tồn tại mang tính lịch sử kể trên.

Đài Phát thanh – Truyền hình Hà Nội trân trọng gửi tác phẩm này tham dự Liên hoan phát thanh toàn quốc lần thứ XVI năm 2024.

Trân trọng cảm ơn!

**KT. TỔNG GIÁM ĐỐC
PHÓ TỔNG GIÁM ĐỐC**

Nguyễn Tiến Dũng

Loạt bài:

QUY HOẠCH HAY PHÁ RỪNG?

Thưa quý vị! Một trong những thách thức lớn của công tác quản lý và bảo vệ rừng hiện nay chính là tình trạng chồng lấn và xung đột quyền sử dụng đất giữa hộ gia đình, cộng đồng địa phương với các đơn vị quản lý rừng. Đây là hệ quả của quá trình quy hoạch thành lập mới hoặc mở rộng rừng, khi các khu vực đất đã được nhà nước giao cho hộ gia đình sử dụng, hoặc đang được cộng đồng địa phương sử dụng ổn định theo truyền thống bị quy hoạch vào thành đất rừng.

Tại Thành phố Hà Nội đang có 7 huyện thị xã có tình trạng đất rừng chồng lấn lên các loại đất khác, ảnh hưởng đến quyền lợi và lợi ích hợp pháp của người dân; tạo lỗ hổng trong quản lý.

Vậy đâu là nguyên nhân và giải pháp nào cho tình trạng này? Nhóm phóng viên Đài PTTH Hà Nội có loạt bài “Quy hoạch hay Phá rừng?” Trong chương trình hôm nay chúng tôi xin trân trọng giới thiệu Bài 1 “ Chồng quy hoạch, treo quyền lợi” Mời quý vị đón nghe!

Bài 1: Chồng quy hoạch, treo quyền lợi

(Thời gian từ: 0 phút đến 6 phút 29)

Vào Bể:

Ông Nghiệp: Họ nói đây là đất rừng. Tôi chả biết đất rừng là cái gì. Năm 1989, do đất chật người đông thì lên đây ở, làm gì có đất rừng ở đây.

Bà Trưởng: Tôi ở đây bao nhiêu năm nay thì đây là đất của tôi. Thế nhưng người ta bảo thế thì chả làm được thì tôi cũng phải chịu. Không có sổ đỏ chả dám làm gì, vay không có gì để trả...

Ông Hiếu: Tôi muốn vay vốn để làm ăn thêm, nhưng không có sổ đỏ nên không xuống vay ngân hàng để thế chấp. Khi chúng tôi không vay được vốn để làm ăn thì nhân dân rồi vẫn cứ nghèo suốt thôi...

Vừa rồi là ý kiến của ông Đinh Văn Nghiệp, bà Nguyễn Thị Trưởng, thôn Lặt, xã Minh Quang và ông Đinh Văn Hiếu, thôn Gò Đình Muôn, xã Khánh Thượng, huyện Ba Vì, thành phố Hà Nội về thực trạng đất ở của gia đình mình. Đất rừng

chồng lấn với đất ở dẫn đến tình trạng nhiều hộ dân tại các xã miền núi của huyện Ba Vì bị treo quyền cấp sổ đỏ.

Trở ngược thời gian. Năm 1990, do quá khó khăn về kinh tế, nhiều hộ gia đình tại 7 xã miền núi của huyện Ba Vì đã đăng ký trồng cây keo trên phần đất vườn nhà mình để được nhận hỗ trợ gạo theo Chương trình hỗ trợ trồng rừng PAM. Nhưng năm 2010, khi huyện Ba Vì lập quy hoạch rừng, toàn bộ đất ở của dân trong thôn đã trở thành là đất rừng. Ông Trần Mạnh Hà, Trưởng thôn Lặt xã Minh Quang huyện Ba Vì cho biết:

Băng: *Tôi năm nay 65 tuổi rồi. Xác định đây từ xưa không phải là đất rừng. Chỉ có một thời gian, khoảng mấy năm, Nhà nước cho 1 ít cây, bảo cây này để bảo đảm cuộc sống. Người dân thì người ta không biết gì, người dân trồng rồi nhà nước cho gạo.*

Ông Nguyễn Giáp Đông, Trưởng phòng Kinh tế huyện Ba Vì tỏ ra thấu hiểu khi cho hay, qua rà soát bản đồ quy hoạch rừng năm 2010 phát hiện hơn 2.800 ha diện tích đất lâm nghiệp đang chồng lấn với 9 loại đất khác, gồm đất thổ cư:

Băng: *Nhân dân rất khổ. Thứ nhất là làm nhà là không được làm nhà, cái thứ hai là không được cấp giấy chứng nhận quyền sử dụng đất. Thứ ba nữa là làm chủ chính trên mảnh đất của mình nhưng mà lại không biết đấy là nằm trong quy hoạch.*

Còn tại khu kinh tế mới Đồng Đà, thôn Minh Tân, xã Minh Trí, huyện Sóc Sơn, trước đây là vùng đất trống, đồi núi trọc. Năm 1988, TP Hà Nội di dân lên trồng rừng, phát triển kinh tế trang trại và hình thành thôn xóm như hiện nay. Các hộ dân sống tại đây cho biết, năm 2016, khi các đoàn thanh tra về làm việc, người dân mới phát hiện, từ năm 2008, toàn bộ đất ở đất vườn nhà mình đã bị vẽ thành đất rừng phòng hộ và từ đó họ bị hạn chế tất cả các quyền trên đất của mình. Ông Nguyễn Văn Hòa, Trưởng thôn Minh Tân, xã Minh Trí, tỏ ra bức xúc:

Băng: *Chúng tôi là những người có công lên đây để xây dựng và phát triển vùng kinh tế mới này. Nhưng giờ chúng tôi bị mang tiếng thành là những kẻ tội đồ đến đây để phá rừng.*

Cũng chính từ việc quy hoạch đất rừng chồng lấn, chưa được bóc tách, nên xảy ra câu chuyện vi phạm chồng vi phạm. Nhiều homestay, nhà nghỉ được xây kiên cố trái phép tại các địa điểm ven sườn đồi, sát mép hồ. Và cứ như vậy lá phổi xanh của Thủ đô đang từng ngày bị bóp nghẹt, màu xanh của núi, của rừng đang từng

ngày bị thay thế bởi những gam màu của bê tông, sắt thép. Anh Nguyễn Văn Thắng, người dân thôn Minh Tân, xã Minh Trí không chút vui:

Băng: “*Các công trình xây dựng trái phép nó làm thay đổi kết cấu của rừng, ở đây thì rất là nhiều. Homestay nhà nghỉ họ xây dựng rất nhiều, cứ cuối tuần là rất là dân thành phố họ lên đây rất là đông, họ ăn uống, tụ tập rồi hát hò, nó cũng gây mất trật tự của xã.*”

Rừng phòng hộ Sóc Sơn có diện tích 4.557 ha trải rộng trên 10 xã. Việc xâm phạm đất rừng Sóc Sơn kéo dài nhiều năm qua. Năm 2006, Thanh tra Chính phủ phát hiện nhiều sai phạm tại Lâm trường Sóc Sơn và 9 xã. Đến năm 2019, Thanh tra TP Hà Nội công bố kết luận chỉ ra hàng nghìn vụ vi phạm đất rừng phòng hộ. Khoảng 40 cán bộ của huyện đã bị xử lý. Phó Chủ tịch Ủy ban nhân dân huyện Sóc Sơn Phạm Quang Ngọc thừa nhận những sai sót trong công tác quản lý đất rừng:

Băng: “*Chúng tôi cũng đã lập hồ sơ đã xử lý. Điều này cũng một phần là việc quản lý chưa chặt chẽ của của địa phương, chúng tôi cũng phải nhận trách nhiệm. Thành phố đã chỉ đạo huyện tạm thời là một số trường hợp nằm trong diện phải xử lý cưỡng chế. Đợt thống kê, rà soát điều tra xong hiện trạng rừng thì những trường hợp còn phù hợp thì chúng tôi sẽ đề xuất để thực hiện theo đúng Luật đất đai*”

Thực tế, 7 huyện, thị xã của thành phố Hà Nội có đất rừng, đất lâm nghiệp, gồm: Ba Vì, Chương Mỹ, Mỹ Đức, Quốc Oai, Sóc Sơn, Thạch Thất và Sơn Tây, có khoảng 28.000 ha đất rừng đang bị chồng lấn với đất ở, đất vườn, đất an ninh quốc phòng, tôn giáo. Giáo sư Đặng Hùng Võ cho rằng điều này làm ảnh hưởng đến quyền lợi và lợi ích hợp pháp của người dân; tạo lỗ hổng trong quản lý:

Băng: “*Sự thực đây, nói lên là cái quản lý đất đai yếu kém thì mới để xảy ra tình trạng lấn chiếm. Ủy ban nhân dân cấp cấp cơ sở ko là phát hiện các cái trường hợp vi phạm pháp pháp luật đất đai trên địa bàn do mình quản lý. Thì lần này hy vọng Thành ủy, UBND TP Hà Nội sẽ thực hiện xử lý nghiêm tất cả các trường hợp vi phạm.*”

Thưa quý vị ! Câu chuyện loay hoay giữa bài toán quy hoạch, quản lý bảo vệ rừng không phải vấn đề mới, nhưng để kéo dài nên khó xử lý. Tuy nhiên nếu khó mà không làm thì sẽ trở thành “cục máu đông” ngày càng lớn. Chúng tôi sẽ tiếp tục thông tin tới quý vị và các bạn về nội dung này bài 2 với nhan đề “Chồng lấn đất

rừng: Ai làm sai, người đó phải khắc phục” trong Loạt bài “Quy hoạch hay phá rừng?” Mời quý vị đón nghe.

Bài 2: Chồng lấn đất rừng: Ai làm sai, người đó phải khắc phục

(Thời gian từ: 6 phút 33 đến 12 phút 29)

Thưa quý vị! Câu chuyện chồng lấn quy hoạch đất rừng, đất lâm nghiệp với đất ở, đất sản xuất của người dân và cấp giấy chứng nhận quyền sử dụng đất ở Hà Nội là vấn đề cần sớm có lời giải, đòi hỏi có sự vào cuộc mạnh mẽ nhằm giải quyết dứt điểm tình trạng này. Tiếp tục Loạt bài ‘Quy hoạch hay Phá rừng’, hôm nay chúng tôi xin giới thiệu Bài 2, cũng là bài cuối, với nhan đề “Chồng lấn đất rừng: Ai làm sai, người đó phải khắc phục”. Mời quý vị cùng nghe.

Trước thực trạng quy hoạch đất rừng, đất lâm nghiệp bị chồng lấn tại 7 huyện, thị xã của Hà Nội, đầu năm 2022, Ủy ban nhân dân thành phố Hà Nội ban hành kế hoạch 57, yêu cầu các địa phương có rừng thực hiện số liệu thống kê những bất cập, tồn tại trong quy hoạch rừng, làm cơ sở đề xuất cấp thẩm quyền cho phép điều chỉnh quy hoạch rừng phù hợp với tình hình thực tế. Tuy nhiên, đã hơn 2 năm, việc rà soát chưa hoàn thành, dù đã lùi thời điểm hoàn thành đến 3 lần. Tính đến hết quý I/2024, 4/7 huyện gồm: Ba Vì, Sơn Tây, Chương Mỹ, Mỹ Đức, đã cơ bản thực hiện xong công tác rà soát hiện trạng rừng và đất lâm nghiệp. 3/7 huyện gồm: Sóc Sơn, Quốc Oai và Thạch Thất đang tiến hành rà soát. Phó Giám đốc Sở Nông nghiệp và phát triển nông thôn Hà Nội Nguyễn Mạnh Phương thông tin:

Băng: Với chức năng, nhiệm vụ, ngành Nông nghiệp đã hướng dẫn cụ thể các huyện thị từng bước. Một là thành lập các tổ thành phần, trong đó có các phòng, ban chức năng của huyện, rồi đến các xã, khu dân cư để rà soát. Làm sao đảm bảo số liệu chính xác và các huyện, thị xã phải đảm bảo số liệu của mình để báo cáo với huyện, huyện tổng hợp báo cáo về thành phố.

Theo dòng lịch sử, hệ thống rừng được hình thành và phát triển căn cứ theo sự thay đổi các quan điểm từ “bảo tồn vị bảo tồn” sang “lồng ghép bảo tồn và phát triển”. Tiếp cận này dẫn đến xu hướng mở rộng diện tích các khu rừng, hình thành các vùng đệm, cũng như thiết lập các hành lang xanh, hành lang đa dạng sinh học. Tuy nhiên, do tính duy ý chí khi quy hoạch, việc rà soát và bóc tách không được thực hiện triệt để, nên dẫn đến việc chồng lấn đất rừng với các loại đất khác. Vấn đề này cũng cho thấy sự bất cập của cơ chế “một đất hai chủ”: Cơ quan quản lý lâm

nghiệp là Sở Nông nghiệp và phát triển nông thôn; cơ quan quản lý sử dụng đất là Sở Tài nguyên và Môi trường và UBND huyện. Theo ông Nguyễn Tiến Lâm – Phó Chi cục trưởng Chi cục Kiểm lâm Hà Nội, các địa phương lúng túng khi dữ liệu đầu vào và các hồ sơ liên quan còn sai lệch:

Băng: *Từ trước tới nay, số liệu dữ liệu này được các cơ quan nhà nước cũng đã ban hành. Tuy nhiên, do thời gian cũng như sự sáp nhập cũng như việc chuyển giao thì hiện nay số liệu dữ liệu này cũng không còn được những kết quả mà chúng ta mong muốn. Vì vậy, các huyện, thị xã có rừng gặp vướng mắc nhất là dữ liệu số liệu đầu vào. Thứ 2 đấy là các hồ sơ của các loại đất lâm nghiệp cũng như hồ sơ về rừng từ trước đến nay bị thiếu, số liệu không được cập nhật.*

Luật sư Nguyễn Ngọc Lan, đoàn Luật sư Thành phố Hà Nội cho rằng: Trách nhiệm hiện tại có yếu tố lịch sử nên phải xem lại quy hoạch, xác định nguồn gốc đất mới xác định sai ở đâu. Quan trọng nhất là quá trình giải quyết xử lý chồng lấn, cấp giấy chứng nhận quyền sử dụng đất phải công tâm, tuân thủ quy hoạch, giải quyết quyền lợi của người dân. Cũng theo Luật sư Nguyễn Ngọc Lan, hiện nay, với việc Luật Đất đai 2024 có hiệu lực thi hành từ ngày 1/1/2025, là cơ hội để giải quyết, xử lý những vướng mắc về pháp lý đối với quy hoạch rừng bị chồng lấn:

Băng: *Để gỡ nó thì chắc chắn chúng ta không thể nào ta tiến tới được một cái kết luận hoàn hảo, mà chỉ có thể dung hòa được thôi. Và có lẽ rằng, ở trong Luật đất đai 2024 này chúng ta vẫn phải cần tới các Nghị định hướng dẫn thi hành, đặc biệt là những Nghị định hướng dẫn thi hành liên quan tới nội dung về lập quy hoạch, kế hoạch sử dụng đất. Bởi vì cần phải có hướng dẫn cụ thể cho công tác lập quy hoạch, kế hoạch sử dụng đất kể từ năm 2025 như thế nào và những cái quy định đưa ra giải pháp ngược lại đối với cả một số sự việc, một số thực trạng đã có trước đây.*

Giám đốc Trung tâm Quản trị Tài nguyên vùng cao Ngô Văn Hồng đề nghị, cần xây dựng và ban hành công cụ hướng dẫn cụ thể về thực hiện quy hoạch và xác lập rừng theo tiếp cận đa ngành, có các bên liên quan tham gia, làm cơ sở để thực hiện nhiệm vụ rà soát lại:

Băng: *Kỳ vọng sắp tới, yếu tố thanh tra kiểm tra, giám sát rất mạnh. Đặc biệt đề nghị phát huy được vai trò giám sát của nhân dân, của các tổ chức Mặt trận Tổ quốc, các đoàn thể. Như Bác Hồ đã nói, dễ trăm lần không dân cũng chịu, khó vạn lần dân liệu cũng xong. Rồi chúng*

ta bám vào các quy định hiện nay của Đảng, Nhà nước. Mặc dù rất khó chứ không phải không khó, nhưng chúng ta sẽ giải quyết được...

Để giải quyết tình trạng này, ông Quàng Văn Hương, Phó Chủ tịch Hội đồng dân tộc của Quốc hội cho rằng, các bộ, ngành, UBND Thành phố Hà Nội vào cuộc quyết liệt, sớm triển khai đồng bộ các giải pháp. Đó là, tiến hành bàn giao thực địa, gắn giao rừng với giao đất, cấp giấy chứng nhận quyền sử dụng đất; có sự phân định rõ ràng đối với vùng nào là vùng lõi cần bảo tồn nghiêm ngặt, vùng nào là vùng đệm cho phát triển kinh tế dưới tán rừng:

Băng: *Nếu như liên quan đến việc quy định của pháp luật, mà tại thời điểm đó có thể quy định chưa rõ ràng, không thống nhất với nhau. Việc vướng mắc về pháp luật đấy, trách nhiệm trước hết là của các bộ, ngành phải làm rõ. Còn trong trường hợp luật đã quy định rõ ràng mà do công tác quản lý đất đai ở địa phương thực hiện không đúng, thì rõ ràng trách nhiệm giải quyết là của địa phương. Anh phải đi rà soát lại là cái thời điểm đấy các chủ đang tranh chấp ấy, xác định là đất này là thuộc quyền hợp pháp của ai. Nó phải rạch ròi ra câu chuyện là ai làm sai thì người đó phải khắc phục.*

Thưa quý vị! Trong câu chuyện đất-rừng trên địa bàn Hà Nội, lỗi chính không thuộc về người dân. Như lời ông Quàng Văn Hương, Phó Chủ tịch Hội đồng dân tộc của Quốc Hội, “phải rạch ròi ra câu chuyện ai làm sai người đó phải khắc phục”.

Đã đến lúc các cấp, các ngành chức năng Hà Nội vào cuộc, có giải pháp tháo gỡ việc chồng lấn đất rừng, tạo sinh kế bền vững cho người dân. Thực tế đã chứng minh: Khi người dân sống trong vùng rừng, khu vực liền kề với rừng có cuộc sống ổn định, no đủ thì chính họ sẽ là những người bảo vệ rừng tốt nhất./.